

VESILAHDEN RAHOISTEN TILAN LUONTOSELVITYS 2014

Luontoselvitys koskee osaa Rahoisten tilasta 922-438-1-2. Se sisältää Ketunkalliot ja Perkainaron korven sekä näiden välisen metsäalueen.

Selvitysalue sijaitsee Vesilahden kirkonkylän lounaispuolella rajautuen Ämmänhaudanmäen asemakaava-alueeseen. Alueen pinta-ala on noin 22 ha.

Kartoituksen tarkoituksena oli etsiä mahdollisia luonnonsuojelulain 29§ suojeltavia luontotyypppejä, vesilain 11§ vesiluontotyypppejä, metsälain 10§ tärkeitä elinympäristöjä, muita arvokkaita luontokohteita, luonnonsuojelulain 49§ lajien esiintymis-, lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, uhanalaisia, harvinaisia tai muuten huomionarvoisia lajeja.

Kasvupaikkatyypit ja em. arvokkaat luontotyypit ja elinympäristöt kartoitettiin.

Liito-oravan, eräiden uhanalaisluettelon lajien ja huomionarvoisten lajien potentiaalinen esiintyminen alueella selvitettiin. Kasvien osalta minua avusti Tapio Lahtonen, Pirkanmaan kasvitieteellisestä yhdistyksestä.

Syksyisen ajankohdan vuoksi tarkemmat lajikartoitukset olisi syytä tehdä keväällä ja kevätkesällä.

1. LUONNONYMPÄRISTÖN PERUSPIIRTEET

1.1 Metsien ikärakenne

Selvitysalueen metsät ovat enimmäkseen vanhoja tai varttuneita (O4). Keski-ikäisiä ja nuoria kasvatusemetsiä on vain alueen pohjoispuolen korvissa ja Perkainarolla. Aukkoja alueella ei ole, ellei sellaiseksi lasketa alueen pohjoisreunan tuulenkaatoa.

Vanhoista metsistä osa on saavuttamassa aarnivaiheen. Näitä piirteitä on nähtävissä Hovinmäen – Perkainaron ja eteläisten Ketunkallioiden välisessä metsässä sekä Ketunkallioiden eteläpuolisessa metsässä, ulkoilureitin eteläpuolella. Männyt ovat jyhkeitä ja kilpikaarnaisia sekä kuuset isoja. Kolopuita, pötkelöitä ja maapuita on runsaasti.

1.2 Kasvupaikkatyypit

Selvitysalueen kallioiden paljaimmilla osilla on jäkälätyypin karua kangasta, missä tapaa harmaa-, pallero- ja valkoporonjäkälää (CT). Niiden liepeillä on niukasti myös kanervatyypin karukkokangasta (CiT).

Muuten kallionalueita hallitsevat puolukkatyypin kuivahkot kankaat (VT) ja mustikkatyypin tuoreet kankaat (MT) pääpuulajina mänty.

Rinnemetsien kuusikot ovat mustikkatyyppejä, alempana myös lehtomaista kangasta (OMT). Isoja haapoja on paljon.

Ketunkallioiden ja Hovinmäen välinen notko on lehtomaista kangasta sekä lehtokorpea.

Alueen pohjoispuolella on kuusivaltaista kangaskorpea sekä rehevä korpi, joka kärsii kuivumisesta.

Perkaanaro on ojituksen vuoksi muuttumassa rehevästä korvesta lehtomaiseksi kankaaksi.

2. ARVOKKAIDEN LUONTOKOHTEIDEN KARTOITUKSET

2.1 Vanhat kartoitukset

Vesilahden Kirkonkylän osayleiskaavan luontonselvityksessä (Ranta 2004) on Ketunkallion alue mainittu metsälakikohteena sekä Ketunkallion ja Hovimäen välinen vanha metsä ja mäyrän pesäluolasto arvokkaina luontokohteina.

Julkaisussa "Vesilahden arvokkaat luontokohteet" (Laamanen, Riihinen 2010) ei ole selvitysalueella sijaitsevia kohteita.

2.2 LUONNONSUOJELULAIN 29§ SUOJELTAVAT LUONTOTYYPI

2.2.1 Luonnonsuojelulain luontotyytit

Luontaisesti syntyneet, merkittävilä osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt

Pähkinäpensaslehdot

Tervaleppäkorvet

Katajakedot

Avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät

2.2.2 Kartoitustulokset

Selvitysalueella ei havaittu luonnonsuojelulain suojeltavia luontotyyppiä.

3. VESILAIN 11§ VESILUONTOTYYPIT

3.1. Vesilain (1105/1996: 1 luku, 15a § ja 17a §) mukaisia luonnontilaisina säilytettäviä kohteita ovat:

- luonnontilaiset alle yhden hehtaarin suuriset lammet ja järvet
- luonnontilaiset uomat ja lähteet.

3.2 Kartoitustulokset

Alueella ei havaittu vesilain vesiluontotyyppisiä.

4. METSÄLAIN 10§ TÄRKEIKSI ELINYMPÄRISTÖIKSI SOVELTUVAT KOHTEET

4.1 Metsälain (1093/1996: 3 luku, 10 §) erityisen tärkeät kohteet kriteereineen ovat

- lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt
- ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet
- rehevät lehtolaikut
- pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla
- jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät
- karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhat

Elinympäristöjen pitää olla luonnontilaisia tai niiden kaltaisia sekä ympäristöstään selvästi erottuvia. Niitä koskevat hoito ja käyttötoimenpiteet tulee tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla.

Kohteet ovat kartoittajan epävirallisia ehdotuksia. Paikallinen metsäkeskus tarkistaa ehdotetut kohteet ja tekee päätökset niiden statuksesta.

4.2 Kartoitustulokset (ks.karttaliite avainbiotoopit)

4.2.1 Hovinmäen pohjoispuolen kallion suopainanne

Kahden kallion välissä sijaitseva pienimuotoinen kostea painanne, keskeltä vetinen soistuma. Kohde lisää alueen monimuotoisuutta.

Märkyyttä kohteessa indikoivat eli ilmentävät luhtasara, harmaasara, jouhivihvilä ja rahkasammaleet.

4.2.2- 4.2.3 Eteläisten Ketunkallioiden kalliopaljastumat

Avoimia kallionkohtia, joissa on poronjäkälämatot. Kitukasvuista puustoa. Toisessa paljakassa on havaittavissa kallioketomaisuutta.

Kallioketoa indikoi mäkitervakko. Muita huomionarvoisia kasvilajeja ovat särmäkuisma ja virnasara.

4.3 Muita huomioita metsälain 10§ mahdollisista kohteista

Ketunkallioiden alue ei mielestäni kokonaisuudessaan täytä metsälain 10§ kriteerejä selvästi ympäristöstään erottuvana osana.

Pohjoisosan rehevä korpi ei myöskään täytä metsälain 10§ kriteerejä ilmeisesti viereisestä aukosta johtuvat kuivumisen vuoksi.

Ketunkallioiden ja Hovinmäen välisessä notkossa on metsälain 10§ lehtokorven piirteitä. Kaivettu oja kuitenkin laskee luonnontilaisuutta. Paikka on kuitenkin kehittymässä kohti luonnontilaisuuden kaltaisuutta. Lehtokorpea indikoivat paikalta havaitut isoalvejuuri, sokea hiirenporras, lehtokorte, koiranheisi ja velholehti.

5. METSO-OHJELMAAN SOVELTUVAT LUONTOKOhteET

5.1 METSO-ohjelma

Metso-ohjelman käyttöä on suositeltu eräillä kohteilla. METSO tarjoaa metsänomistajille vapaaehtoisia keinoja suojella ja hoitaa metsää. Sen toimintaohjelma ulottuu vuoteen 2016. Metso-ohjelman tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen sekä vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys.

METSO-ohjelman tarjoamat vaihtoehdot metsänomistajalle ovat pysyvä suojelu, määräaikainen suojelu ja metsäluonnonhoito. Pysyvän suojelun vaihtoehtoja on kolme: yksityisen suojelualueen perustaminen, alueen myynti valtiolle pysyvään suojeluun tai alueen vaihto valtion maahan.

Määräaikaisen suojelun keino on kestävän metsätalouden rahoituslain (Kemera) mukainen ympäristötukisopimus, joka tehdään yleensä kymmeneksi vuodeksi kerrallaan. Luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla toteutetaan myös määräaikaisia suojelujaksoja ja pisimmillään määräaikaisen luonnonsuojelusopimuksen voi tehdä 20 vuodeksi.

5.2 Kartoitustulokset (ks.karttaliite avainbiotoopit)

5.2.1 Vanha metsä Ketunkalliot-Hovinmäki

Ylispuina kallioisilla kohdin kookkaat kilpikaarnamännyn, rinteissä isot kuuset. Paljon lahoavaa puustoa sekä pystyssä että maassa. Laajoja sulkasammalmattoja. Kolopuita ja pökkelöitä runsaasti.

Soveltuisi mainiosti Metso-kohteeksi.

6. MUUT ARVOKKAAT LUONTOKOhteET

6.1 Mäyrän pesäluolasto (ks.karttaliite avainbiotoopit)

Ulkoilureitin vieressä sijaitseva puustoinen ja kivinen mäki sisältää useita mäyrän pesäonkaloita käymälöineen.

7. LAJIKARTOITUKSET

7.1 Lajeja koskevat suojelusäädökset

- lintudirektiivin liite I
- luontodirektiivin liite II, joissa lajien suojeluun osoitettava erityisiä suojelutoiminnan alueita (Natura 2000)
- luontodirektiivin liite IV, joka edellyttää siinä olevien lajien osalta tiukkaa suojelua ja lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.
- valtakunnallisesti erittäin uhanalaisten, vaarantuneiden tai silmälläpidettävien lajien luettelot
- alueellisesti uhanalaisten lajien luettelo

Uusi uhanalaisuusarviointi valmistui 1.12.2010 ja uhanalaisten lajien uudet luettelot ovat luettavissa internetistä.

7.2 Luontodirektiivin IV-liitteen lajien kartoitustulokset

7.2.1 Liito-orava

Selvitysalue on potentiaalista liito-orava-aluetta. Lajille soveliasta vanhaa metsää isoine haapoineen sekä nuorempaa puustoa reunoilla ravintopaikkoina riittää.

Alueelta havaittiin pesä- ja levähdyspaikoiksi sopivia kolopuita kaikkiaan 10 kpl, 9 haapaa ja yksi koivu. Monessa haavassa oli kaksikin koloa (ks. karttaliite avainbiotoopit)

7.2.2 Lepakot

Selvitysalue on potentiaalista pohjanlepakon esiintymisaluetta mäntykallioineen ja kolopuineen.

7.2 Uhanalaisten ja lintudirektiivilajien kartoitustulokset

Uhanalaisuusluettelossa silmälläpidettäviä lintulajeja selvitysalueella havaittiin pohjantikka (NT, RT) ja metso (NT, RT).

Lisäksi paikalla havaittiin lintudirektiivin palokärki.

Selvitysalueella ei ole tiedossa uhanalaisten kalasääsken, mehiläishaukan ja hiirihaukan pesiä.

Selvitysalueelta ei löytynyt lintudirektiivin huuhkajan, viirupöllön ja helmipöllön pesiä. Alue on potentiaalista varpuspöllön pesäaluetta kolopuineen.

8. Muiden huomionarvoisten lajien kartoitustulokset

Puukiipijä, töyhtötiainen ja hömötiainen indikoivat vanhaa metsää lahopuineen ja pötkelöineen.

Mäyrä asustaa alueella vakituisesti.

Isojen kilpikaarnamäntyjen rungoilla tavattiin harvinainen männynkääpä.

9. JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalueella sijaitsevien useiden kokopuiden ja sopivan ympäristön vuoksi olisi kevättalvella syytä tehdä erillinen liito-oravakartoitus.

Touko- kesäkuussa pitäisi kartoittaa mahdolliset harvinaiset lehtokasvit ja samalla selvittää alueen linnusto.

Vanha metsä soveltuisi myös Metso-ohjelman kohteeksi. Kääpäselvitys olisi hyvä siellä tehdä.

Avainbiotoopit pitäisi huomioida kaavoituksessa.

Tampereella

5.10.2014

Kari Laamanen, luontokartoittaja

liite 1

Uhanalaisuussymbolit

EU 1 = lintudirektiivin liitteen I lajit (*)

EU II = luontodirektiivin liitteen II lajit (*)

*) Lajien suojeluun osoitettava erityisiä suojelutoiminnan alueita (Natura 2000).

EU IV = luontodirektiivin liitteen IV lajit

Lajit edellyttävät tiukkaa suojelua. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen kielletty.

CR= valtakunnallisesti äärimmäisen uhanalainen laji

EN = valtakunnallisesti erittäin uhanalainen laji

V = valtakunnallisesti uhanalainen laji: VU= vaarantunut, NT= silmälläpidettävä

RT= laji on alueella uhanalainen

LÄHTEET

Ely-keskus. Suomen lajien uhanalaisuus, Punainen kirja 2010 ja alueellisesti uhanalaisten lajien listat 2011.

Björvall, A. Ullström, S. Suuri nisäkäskirja. Euroopan nisäkäslajit. Tammi 1985.

Laamanen, K. Riihinen, P. Vesilahden arvokkaat luontokohteet, 2010. Vesilahden kunta.

Meriluoto, M. Soininen, T. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Karisto Oy. Hämeenlinna 1998.

Ranta, M. Vesilahden Kirkonkylän osayleiskaavan luontoselvitys. 2004. Air-Ix Ympäristö Oy. 2005-2006.

Rassi, P. Alanen, A. Kanerva T. & Mannerkoski, I. (toim.). Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki 2001.

Svensson, L. Mullarney, K. Zetterström, D. Lintuopas. Euroopan ja Välimeren alueen linnut. Otava 2009. ISBN 978-951-1-21351-2.

Tiira – lintutietopalvelu. Bird-Life Suomi. www.tiira.fi

HAVAINNOITSIJAT:

Laamanen Kari, tekijä

Lahtonen Tapio, kasviasiantuntija

